

11.9.2009

Dnro 1156/4/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

YLEN KESKUSTELUPALSTAN KÄYTTÄYTYMISSÄÄNTÖJÄ OLISI HYVÄ TÄSMENTÄÄ

1

KANTELU

Kantelija palasi 27.3.2008 saapuneessa kirjeessään asiaan, jossa oli kyse hänen sulkemisestaan Internetissä toimivan Yle Radio 1:n keskustelupalstan ulkopuolelle ja jonka olen ratkaissut 5.3.2008 (dnro 3896/4/06). Johtopäätökseni oli tuolloin, että asiassa ei ilmennyt aihetta epäillä lainvastaista menettelyä siltä osin kuin asia oikeusasiamiehen toimivaltuuksia koskevin rajauksin kuului toimivaltaani.

Uudessa kirjeessään kantelija korosti muun muassa sitä, että yksi hänen käyttämänsä nimimerkki oli ilman aiempia huomautuksia suljettu lopullisesti keskustelupalstan ulkopuolelle. Tämän vuoksi päätin vielä erikseen lähemmin selvittää keskustelupalstan ulkopuolelle sulkemisessa noudatettavia menettelytapoja.

2

SELVITYS

Pyysin Yleisradio Oy:ltä selvityksen, jossa tuli ottaa kantaa erityisesti siihen, oliko keskustelupalstan ulkopuolelle suljetulla henkilöllä mahdollisuus – ja jos oli, niin millä tavalla ja missä vaiheessa – päästä uudelleen mukaan mainitulle keskustelupalstalle, vai oliko ulkopuolelle sulkeminen lopullinen ja ehdoton toimenpide. Toiseksi pyysin selvitystä siitä, millä tavalla keskustelupalstan osanottajia oli mahdollisesti informoitu edellä mainituista seikoista.

Yleisradio Oy antoi 15.8.2008 päivätyn selvityksen, jonka johdosta kantelija antoi 23.10.2008 saapuneen vastineensa.

3

RATKAISU

3.1

Oikeusasiamiehen toimivalta

Perustuslain 109 §:n mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että viranomaiset ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Yleisradio-ohjelmiston tuottamista on pidetty oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvana julkisena tehtävänä siltä osin kuin kysymys on yleisradiolaissa ohjelmiston sisällölle ja lähettämiselle asetettujen julkisen palvelun erityisvaatimusten täyttymisestä. Sitä vastoin yleisen ohjelmapolitiikan, ohjelmistosuunnittelun tai -

sijoittelun taikka yksittäisten ohjelmien sisällön valvominen ei sellaisenaan kuulu oikeusasiamiehen toimivaltaan.

Yleisradio Oy:n velvollisuutena on huolehtia siitä, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan mukaiset tehtävät tulevat suoritetuiksi. Nyt ei ole ollut kysymys varsinaisesti ainakaan perinteisestä ohjelma-toiminnasta vaan keskustelupalstan ylläpitämisestä. Yleisradiosta annettua lakia vuonna 2005 uudistettaessa julkista palvelua määriteltiin muun muassa niin, että julkisen palvelun toiminnalla ei ole niinkään asiakkaita ja kuluttajia, vaan ohjelmisto kohdistuu kansalaisiin (HE 43/2005 vp, s. 18). Ohjelmatoiminnalla voidaan siten perinteisessä mielessä ymmärtää tv- ja radio-ohjelmiston välittämistä. Toisaalta mainitun lain 7 §:ssä on mainittu julkisen palvelun määritelmässä yhtäältä televisio- ja radio-ohjelmisto mutta toisaalta myös siihen liittyvät oheis- ja lisäpalvelut. Näitä ei ole laissa kuitenkaan erikseen määritely.

YLE Radio 1:n keskustelupalsta on YLE Oy:n Radio 1:n tarjoama foorumi, jossa keskustellaan YLE Radio 1:n ohjelmista ja niihin liittyvistä aihepiireistä. Palstan tavoitteena on toimia muun muassa välineenä yleisöpalautteen keräämisessä. Yleisöpalautteen myötä on mahdollista suunnitella ohjelmiston sisältöä yleisön tarpeita paremmin vastaavaksi. Yleisradiosta annettua lakia muutettaessa hallituksen esityksen perusteluissa todettiin nimenomaisesti, että yhtiön tulee huomioida muutokset katsojien tarpeissa ja odotuksissa. Tavoitteena oli nimenomaan kansalaisten osallistumisen tukeminen. Julkisen palvelun käsitteen määrittelystä todettiin puolestaan, että sen on pystyttävä vastaamaan konvergoituvan ja muutoinkin nopeasti muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin (HE 43/2005 vp, s. 1 ja s. 11–12). Keskustelupalstan voidaan siis mielestäni ajatella toimivan ainakin eräänlaisen vuorovaikutuksen välineenä yhtäältä keskustelijoiden kesken mutta myös yhtiöön nähden.

Edellä todetun perusteella katson, että keskustelupalstan ylläpidolla on sellainen yhteys oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvaan Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävään, että voin arvioida sitä, onko puheena olevan kaltaisen palvelun käyttäjiä kohdeltu yhdenvertaisesti.

3.2

Kannanotto

Saadun selvityksen mukaan keskustelufoorumiin rekisteröitynyt henkilö voidaan tarpeen vaatiessa keskustelufoorumin ylläpitäjän eli Yleisradio Oy:n harkinnan mukaan sulkea keskustelun ulkopuolelle joko määräajaksi tai kokonaan. Tällainen porttikielto perustuu harkintaan, jota edeltää joko huomautus tai muu selkeä osoitus siitä, että kirjoittajan viestejä on jouduttu toistuvasti poistamaan tai lyhentämään. Keskustelupalstan ulkopuolelle suljetulla henkilöllä on mahdollisuus päästä takaisin kirjoittajien joukkoon tavallisimmin automaattisesti porttikiellon päätyttyä tai ottamalla yhteyttä Radio 1:een.

Puheena olevan keskustelupalstan ohjeet ja käyttäytymissäännöt ovat selvityksen mukaan saatavilla keskustelufoorumin rekisteröitymissivulla. Erillistä ohjetta siitä, miten sääntöjä toistuvasti rikkonut henkilö pääsee takaisin palstalle kirjoittamaan, ei mainittuihin ohjeisiin ole kirjattu. Porttikieltoihin joudutaan yhtiön mukaan turvautumaan vain harvoin, ja niissä sovelletaan tapauskohtaista harkintaa.

Totean ensinnäkin, että nyt puheena olevassa asiassa on mielestäni löydettävissä yhtymäkohtia kirjastojen käyttösääntöjä koskevaan kysymykseen, johon olen aiemmin ottanut kantaa. Sekä kirjaston että keskustelupalstan käytössä on nimittäin viime kädessä kyse kaikille lähtökohtaisesti vapaasti tarjolla olevasta julkisesta palvelusta, jonka käyttäminen edellyttää asiakkaalta kuitenkin tiettyjen pelisääntöjen hyväksymistä ja noudattamista. Edelleen yhteinen piirre on käyttökierroihin turvautumisen poikkeuksellisuus ja harvinaisuus.

Kiinnitin 21.3.2007 antamassani päätöksessä dnro 4063/4/06 huomiota siihen, että pääkaupunki-seudun kirjastojen yhteisissä käytösäännöissä ei ollut määritelty esimerkiksi käyttöoikeuden menettämisen pituutta eikä sitä, miten käyttöoikeuden voi saada takaisin. En pitänyt tilannetta tyydyttävänä asiakkaiden oikeusturvan kannalta. Päätökseni käynnistikin käytösääntöjen uudistamistyön, jossa esiin nostamani ongelmat otettiin huomioon.

Edellä todettuun nähden puheena olevan keskustelufoorumien ohjeiden uudelleenarvioiminen olisi mielestäni perusteltua. Katson kuitenkin, että tehtäväni ei tässä yhteydessä ole lähemmin ottaa kantaa siihen, millaisia ohjeiden mahdollisesti tulisi yksityiskohdiltaan olla. Muutoin totean käytettävissäni olleen aineiston perusteella, että asiassa ei ilmennyt sellaista uutta, joka antaisi aihetta päätyä aiemmin tässä asiassa antamastani ratkaisusta poikkeavaan lopputulokseen.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen Yleisradio Oy:n tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.